

Nr 213.*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till avveckling av beredskapen m. m.*

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln (punkt 169) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Avveckling av beredskapen m. m. för budgetåret 1947/48 beräkna ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 309, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 16 maj 1947, föreslagit riksdagen att

dels å riksstatens fjärde huvudtitel under rubriken Avveckling av beredskapen m. m. för budgetåret 1947/48 anvisa till Vissa förrädskostnader ett reservationsanslag av 1 900 000 kronor samt till Övriga avvecklingsutgifter ett förslagsanslag av 6 200 000 kronor;

dels godkänna av departementschefen i berörda statsrådsprotokoll angiven ändring i grunderna för bestridande av kostnader för oriktigt utbetalade familjebidrag m. m.;

dels medgiva, att förefintliga eller framdeles uppkommande besparingar å anslag, som under den förstärkta försvarsberedskapen anvisats för beredskapsändamål, må på sätt av departementschefen i nämnda statsrådsprotokoll angivits disponeras för reglering av från beredskapstiden kvarstående utgifter för viss beredskapsmateriel;

dels ock medgiva, att förefintliga medel å det å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisade reservationsanslaget C 48 c Täckning av vissa engångsutgifter för fortifikatoriska anordningar m. m. må disponeras för vissa engångskostnader, föranledda av den av departementschefen i samma statsrådsprotokoll tillstyrkta dispositionen av baracker intill ett belopp av 425 000 kronor samt för flyttning av baracker, avsedda till permanenta fredsförråd för armén.

Även för nästa budgetår ha medel beräknats erforderliga för bestridande av utgifter som äga samband med avvecklingen av den förstärkta försvarsberedskapen. I de medelsökanden som av vederbörande myndigheter framlagts kunna särskiljas olika grupper av utgifter, nämligen sådana som avse avvecklingsarbete i egentlig mening — iståndsättning av under beredskapen eller avvecklingsverksamheten försliten materiel m. m. samt av beredskapen föranlett mer-

arbete inom försvarets civilförvaltnings och försvarets socialbyrås verksamhetsområden — vidare de särskilda kostnaderna för förrådsvärden samt slutligen från beredskapstiden kvarstående utgifter för materielleveranser. I förevarande sammanhang har även till behandling upptagits frågan om dispositionen av beredskapsbaracker.

Det egentliga avvecklingsarbetet i här angiven bemärkelse har i viss utsträckning försenats på grund av rådande brist på arbetskraft och materiel samt av otillräcklig verkstadskapacitet. Materiel, som kommit till användning vid efterkrigsminsvepningen under 1946, kan heller icke hinna helt istandsättas före den 1 juli 1947. Medel, som redan anvisats för innevarande budgetår inom ramen för ursprungligen beräknade kostnader för arbetena i fråga, ha därför av arméförvaltningen och marinförvaltningen ånyo äskats för nästa budgetår. Dessa äskanden uppgå till sammanlagt 7 635 000 kronor. Departementschefen har förutsatt, att det skulle vara möjligt att innevarande budgetår i större omfattning än som beräknats fullfölja återstående arbetsuppgifter. Departementschefen har därför räknat med 2 000 000 kronor för bestridande av dylika kvarstående utgifter samt erinrat, att under nästa budgetår uppkommande kostnader av detta slag helt motsvarades av minskningar i utgifterna å innevarande budgetårs avvecklingsanslag.

För fortsatt renoveringsarbete, utöver vad som tidigare beräknats, har tygavdelningen beräknat 7 850 000 kronor. Sakrevisionen har ansett, att medelsanvisningen kan begränsas till ett av tygavdelningen angivet lägre belopp om 5 750 000 kronor. Arméchefen har även med viss reservation godtagit detta lägre belopp. I beloppet ingår en post om 3 600 000 kronor för revidering av ammunition, vilket belopp avser att täcka utgifterna för de revideringsåtgärder inom ett belopp av 4 miljoner kronor, som Kungl. Maj:t bemyndigat arméförvaltningen att under innevarande budgetår vidtaga. Tygavdelningen har anfört, att begränsning av medelsanvisningen till det lägre beloppet skulle medföra, att vissa renoveringsarbeten måste bekostas av ordinarie underhållsanslag. För egen del har departementschefen framhållit, att gränsen mellan avvecklingsarbete och ordinarie underhåll måste vara svår att draga exakt, när det gällde istandsättning av materiel. Departementschefen har därför funnit det berättigat, att för en stor del av de ytterligare renoveringsarbeten som tygavdelningen nu anmält anlitas ordinarie underhållsanslag och därå förefintliga behållningar. Departementschefen har räknat med att endast den revidering av ammunition, som påbörjats redan under innevarande budgetår, bekostas av avvecklingsanslag och för detta ändamål upptagit det av tygavdelningen beräknade beloppet, 3 600 000 kronor.

För bestridande av expenser för arméförvaltningens intendenturavdelning ha särskilda medel ansetts icke behöva beräknas under avvecklingsanslaget. Däremot har departementschefen tillstyrkt, att medel anvisas för bestridande av utgifter för av beredskapen föranlett merarbete som fortfarande kvarstår inom försvarets civilförvaltning samt för värderingsnämnderna. För dessa ändamål har departementschefen beräknat 50 000 kronor.

Även för socialbyrån komma, framhåller departementschefen, att under nästa budgetår kvarstå vissa arbetsuppgifter, som föränledas av den förstärkta försvarsberedskapen eller verksamheten för dess avveckling. Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1947:143 angående vissa ändringar i gällande bestämmelser angående värnpliktslån komme värnpliktslånenämndernas verksamhet att upphöra med utgången av juni 1947. Vissa kostnader för deras avvecklande syntes dock böra beräknas. Likaså komme utgifter att föränledas av nuvarande bestämmelser angående särskilda övergångsförmåner till långtidsinkallad beredskapspersonal, även om rätten till dylika förmåner skulle komma att begränsas.

Under beredskapstiden har ersättning till inkallade värnpliktiga och deras familjer utgått bland annat enligt förordningen den 17 april 1940 (nr 223) om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. (krigsfamiljebidragsförordningen) och förordningen den 30 juni 1942 (nr 521) i samma ämne. Ersättningen har enligt den förra förordningen utgjorts av familjebidrag och enligt den senare av familjebidrag och hemortslön. Utbetalningen har ankommit på kommunerna och har skett genom familjebidragsnämnder. Ersättningarna ha emellertid avsetts skola slutligen helt eller delvis stanna å statsverket. I fall, då familjebidrag eller hemortslön kommit att felaktigt utbetalas, kunde enligt de ursprungliga bestämmelserna gottgörelse av statsmedel icke beviljas kommun, detta oberoende av orsaken till att utbetalningen skett felaktigt. I anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1944:40 beslöt riksdagen (skrivelse nr 346), att ersättning under vissa förutsättningar skulle utgå till kommun för oriktigt utbetalade belopp. Sålunda skulle i fall, då oriktig utbetalning föranletts av felaktigt förfarande av militär myndighet och familjebidragsnämnd icke kunde lastas för felaktigheten, ersättning utgå till kommunen. Så skulle ock ske i fråga om felaktigt utbetalning, som icke kunde läggas vare sig militär myndighet eller kommun till last. I förra fallet skulle icke någon begränsning gälla med hänsyn till den tidpunkt vid vilken utbetalning skett. I senare fallet föreskrevs däremot, att ersättning skulle utgå endast för oriktig utbetalning som skett före den 1 mars 1943.

Departementschefen har ansett det befogat att, såsom försvarets socialbyrå föreslagit och av vederbörliga remissmyndigheter tillstyrkts, utsträcka den tidsgräns för rätt till ersättning för oriktiga utbetalningar av familjebidrag och hemortslön som gäller i fall där felaktigt förfarande icke ligger vare sig militär myndighet eller kommun till last. Emellertid syntes departementschefen gränsen icke böra utsträckas längre än att ersättning kunde utgå för utbetalning som skett före den 1 juli 1946. Även vid denna gränsdragning komme ersättning att kunna utgivas för felaktiga utbetalningar i samband med övergången till 1946 års familjebidragsförordning. Denna trädde nämligen i kraft den 1 april 1946. Riksdagens medgivande syntes böra inhämtas till denna ändring i grunderna för bestridande av kostnader för oriktigt utbetalade familjebidrag m. m. I likhet med vad som varit fallet innevarande budgetår räknade departementschefen med att de under budgetåret

1947/48 uppkommande kostnaderna för statsbidrag för familjebidrag och hemortslön, som felaktigt utbetalats, skulle bestridas från avvecklingsanslag. Socialbyrån har beräknat kostnaderna för återstående utbetalningar av dylikt statsbidrag till 475 000 kronor, varvid hänsyn tagits till den av byrån föreslagna utsträckningen av tidsgränsen för rätt till ersättning för oriktiga utbetalningar av familjebidrag. Det arbete, som sammanhänger med regleringen av ifrågasvarande felaktiga utbetalningar, har för byråns del beräknats vara slutfört senast vid utgången av nästa budgetår, under förutsättning att personal står till förfogande för ändamålet.

Departementschefen har tillstyrkt, att medel anvisas under avvecklingsanslag till de ändamål som socialbyrån angivit. Medelsbehovet, av socialbyrån beräknat till sammanlagt 547 000 kronor, syntes departementschefen kunna tillgodoses inom ramen för ett belopp av 525 000 kronor.

För egentlig avvecklingsverksamhet under budgetåret 1947/48 har departementschefen således beräknat (2 000 000 + 3 600 000 + 50 000 + 525 000 =) i runt tal 6 200 000 kronor.

I nuvarande läge har det ansetts nödvändigt att räkna med särskilda kostnader för provisorisk förrådsvård under minst två budgetår framåt. Dessa kostnader måste, framhåller departementschefen, ses i sitt samband med det i 1942 års försvarsbeslut ingående programmet för utbyggande och anordnande av fredsförråd för armén. Frågan om anordnande av dylika förråd underställdes riksdagen senast i propositionen 1946: 121. Kostnaderna för programmets genomförande beräknades i denna proposition till 38 550 000 kronor. Vid anmälan av denna fråga anförde föredragande statsrådet, bland annat, att det vore av största vikt, att förrådsbyggnadsprogrammet skyndsamt genomfördes. Förrän erforderliga byggnader färdigställts, syntes en fullständig avveckling av beredskapen icke möjlig, i det att förhyrda eller rekvirerade förrådslokaler i stor utsträckning måste bibehållas och personal utöver fredsstaterna bindas för förrådens skötsel. Det förutsattes därför, att från fortifikationsförvaltningens sida särskilda åtgärder komme att vidtagas för programmets realiserande på kort tid. Erforderliga byggnadsåtgärder syntes böra påbörjas redan under budgetåret 1945/46.

Av skilda orsaker har förrådsbyggnadsprogrammets genomförande dragit ut på tiden. Den främsta anledningen därtill har varit rådande läge på arbetsmarknaden och knappheten på byggnadsmateriel. Angelägenheten av att vid förrådsplaneringen i största utsträckning tillvarataga resultatet av pågående utredningar rörande förrådslokalernas ändamålsenliga anordnande m. m. har föranlett överarbetning i viss utsträckning av byggnadsprogrammet och därigenom i viss mån fördröjt dess genomförande. Enligt nu föreliggande planer, vilka uppgjorts under beaktande av meddelade riktlinjer för byggnadstillstånd för försvarets byggnadsverksamhet under de närmaste åren, skulle huvuddelen av förrådsarbetena utföras under kalenderåren 1947 och 1948. En stor del av förråden kommer dock enligt dessa planer att färdigställas först under 1949. I vad mån dessa planer kunna fullföljas är, framhåller departementschefen, till väsentlig del beroende av möjligheterna att för denna byggnads-

verksamhet avdela arbetskraft och materiel. Det vore att märka, att de dryga kostnaderna för den provisoriska förrådsvården icke vore den enda eller ens väsentligaste olägenheten vid en fördröjning av fredsförrådets anordnande. De i många fall otillfredsställande lagringsförhållandena i de provisoriska förråden innebure stora risker för försämring eller förstöring av dyrbar materiel, särskilt ammunition — såsom angavs i propositionen 1946: 121 uppginge värdet av den ammunition, som skulle inrymmas i de slutliga fredsförråden, till inemot 500 miljoner kronor. Därtill komme, att den provisoriska förrådslagringen i en del fall innebure risker ur säkerhetssynpunkt. Med hänsyn till det anförda funne departementschefen det nödvändigt, att ifrågavarande byggnadsarbeten fortfarande finge förtur vid disposition av arbetskraft och materiel för byggnadsarbeten inom försvaret.

Chefen för armén har i samråd med sakrevisionen beräknat de löpande kostnaderna för den provisoriska förrådsvården under nästa budgetår till 1 830 000 kronor och engångskostnaderna, för återställande av lokaler och mark samt för inflyttning i slutliga förråd, till 1 875 000 kronor. Dessa beräkningar har departementschefen ansett sig kunna i stort sett godtaga. I årskostnaderna ingå även kostnader för drivmedel, för nästa budgetår beräknade till 115 000 kronor. Med hänsyn till svårigheterna att särskilja olika slag av utgifter för drivmedel syntes departementschefen sistnämnda kostnader böra bestridas från ordinarie fredsanslag, d. v. s. arméns övningsanslag, vilket på grund av sänkta drivmedelspriser under innevarande budgetår inrymde vissa reservmedel. I löpande kostnader för nästa budgetår beräknade departementschefen därför (1 830 000 — 115 000 =) 1 715 000 kronor.

I engångskostnaderna ingå, med 75 000 kronor, utgifter för drivmedel, vilka departementschefen av anförda skäl ansett böra bestridas från ordinarie riksstatsanslag. De återstående engångskostnaderna skulle därför uppgå till (1 875 000 — 75 000 =) 1 800 000 kronor. Då det förutsatts, att under budgetåret 1947/48 endast omkring 10 % av de nya förråden kunde helt färdigställas, syntes departementschefen av nämnda kostnader allenast 180 000 kronor böra upptagas för nästa budgetår.

Medelsbehovet för de särskilda utgifterna för förrådsvård under nästa budgetår har departementschefen alltså beräknat till (1 715 000 + 180 000 =) 1 895 000 kronor eller i runt tal 1 900 000 kronor.

Jämlikt Kungl. Maj:ts uppdrag den 1 februari 1946 har statens sakrevision haft att följa arbetet med försvarsberedskapens avveckling. Sakrevisionens verksamhet på detta område har, framhåller departementschefen, varit av stor betydelse och bland annat lett till ett påskyndande av avvecklingsarbetet och därmed till en begränsning av kostnaderna för detsamma. Departementschefen förutsatte, att även den avvecklingsverksamhet som nu återstode skulle i samma omfattning som hittills bedrivas under inseeende av sakrevisionen.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1945: 386 medgav riksdagen (skrivelse nr 594) fortsatt disposition av vissa för beredskapsändamål anvisade medel. Enligt de grunder som i propositionen angivits skulle

nämnda medel i stort sett få fortfarande disponeras för likvidering av redan utlagda materielbeställningar eller påbörjade arbeten. Besparingar å anslagsmedlen skulle tillföras budgetutjämningsfonden. Det beräknades, att budgetutjämningsfonden på detta sätt skulle, totalt för hela försvaret, tillföras omkring 90 miljoner kronor. Av budgetredovisningen för budgetåret 1945/46 framgår, att summan av överförda besparingar å täckningsanslag för vissa engångsutgifter uppgått till över 100 miljoner kronor redan under nämnda budgetår. Även under innevarande budgetår uppkomma emellertid besparingar som enligt bestämmelserna skola tillföras budgetutjämningsfonden.

Det i propositionen 1945: 386 framlagda förslaget föregicks av en utredning av behovet av fortsatt disposition av de ifrågavarande beredskapsmedlen. Därvid kommo emellertid icke under bedömande ännu icke slutligt gäldade kostnader för under beredskapen beställd materiel, för vars anskaffande ursprungligen disponerats förskottsanslag till löpande utgifter. Om så skett, torde, framhåller departementschefen, disponibla besparingar å de reservationsanslag, om vilka då var fråga, ha reserverats för täckning av dessa kvarstående utgifter. Departementschefen ansåge sig därför böra nu förordna, att de ytterligare besparingar, som uppkomme å beredskapsanslag, finge disponeras för bestridande av från beredskapstiden kvarstående utgifter för materielleveranser. Riksdagens medgivande härtill syntes böra inhämtas. Medgivandet borde även omfatta disposition för ändamålet av de s. k. överskotts- och rabattmedel, som tillfördes anslagen och vilka enligt bestämmelser, som prövats av riksdagen (propositionen 1944: 275, punkten 5, riksdagens skrivelse nr 370), eljest skulle tillföras budgetutjämningsfonden.

De utgifter, om vilka här är fråga, uppgå för tygavdelningen till omkring 20 miljoner kronor och för marinförvaltningen till omkring 7 miljoner kronor. Storleken av sistnämnda utgiftsbelopp är dock, framhåller departementschefen, beroende av hur stor del av de redan för innevarande budgetår för ändamålet anvisade medlen, som tages i anspråk före budgetårets utgång. Närmare utredning hade genom statens sakrevision företagits rörande möjligheterna att begränsa ifrågavarande utgifter. Utredningen hade givit vid handen, att utgifterna vore i huvudsak bundna genom träffade avtal eller av andra skäl och att ett inhiherande av ännu icke fullgjorda leveranser ej vore att förordna.

I den mån de medel, som enligt vad sålunda anförts borde tagas i anspråk för bestridande av ifrågavarande kostnader, ej skulle förslå för ändamålet, syntes departementschefen överskjutande kostnader få avföras å avvecklingsanslag.

Bedömningen av frågan om dispositionen av under beredskapstiden anskaffade baracker har, framhåller departementschefen, erbjudit vissa svårigheter. För departementschefen hade en självklar utgångspunkt varit, att dessa baracker, som i stor utsträckning anskaffats för att provisoriskt tillgodose av beredskapen framkallade tillfälliga utrymmesbehov, icke borde överföras till försvarets fredsorganisation med mindre de inom denna fyllde ett oomtvistligt behov, som icke kunde på annat lämpligt sätt tillgodoses. Härför talade icke blott ekonomiska synpunkter — barackerna syntes få antagas

komma att på längre sikt draga jämförelsevis stora underhållskostnader — utan även angelägenheten av att dessa baracker i nuvarande bristläge kunde komma till användning för andra trängande ändamål, såsom samlingslokaler i föreningsverksamhet, civila förrådsändamål, i industriell verksamhet etc. För att ekonomiskt underlätta barackernas ianspråktagande för kulturella och andra liknande ändamål hade riksdagen medgivit, att barackerna finge försäljas till rabatterade priser i vissa fall (jfr propositionen 1946: 311, bilaga 4, punkt 2). Erfarenheten hade visat, att efterfrågan på baracker för dylika ändamål liksom även för annan verksamhet vore mycket stor. De utredningar som på departementschefens föranstaltande verkställdes hade därför inriktats på att möjliggöra en försäljning — med eller utan rabatter — av ifrågavarande baracker i alla de fall då försvarets egna behov icke i första hand borde täckas. Då barackbeståndet vore omfattande och svårigheter föreläge att överblicka behovet för olika ändamål, hade utredningen först successivt avsatt resultat. Ett betydande antal baracker hade emellertid redan försålts och ytterligare ett stort antal baracker beräknades framdeles kunna säljas, när de icke längre erfordrades såsom militära förråd. Dessa baracker, som alltså kunde disponeras för andra ändamål, uppginge till omkring hälften av det totala antalet under beredskapen anskaffade baracker. En ytterligare begränsning av det barackbestånd som borde bibehållas för försvarets behov syntes departementschefen emellertid böra eftersträvas.

Beträffande dispositionen av inom försvaret återstående baracker, i runt tal 5 000, har chefen för försvarsstaben i skrivelse den 23 april 1947 överlämnat förslag från cheferna för armén och marinen, såvitt avser 2 600 av nämnda baracker (prop. s. 8—10).

Departementschefen har beträffande berörda av cheferna för armén och marinen framställda förslag anfört följande.

Arméchefens förslag till användning av baracker såsom förläggningsutrymme och dylikt under repetitionsövningarna bygger på förutsättningen, att arméns fredsorganisation utformas enligt visst av överbefälhavaren till försvarskommittén avgivet förslag. Vidare förutsattes, att utbildning av värnpliktiga under vissa tider av året skall bedrivas samtidigt för såväl till första tjänstgöring inkallade som för dem som ha att fullgöra första eller andra repetitionsövning. Enligt min mening kan för framtiden bindande beslut i fråga om disposition av baracker för ifrågavarande ändamål icke gärna fattas förrän statsmakterna tagit ställning till det förslag försvarskommittén må komma att framlägga. Ehuru jag i likhet med arméchefen finner det angeläget, att förbättrade betingelser för vinterutbildningens bedrivande beredas, är jag av i huvudsak samma skäl som nyss angivits beträffande förläggningsutrymme under repetitionsövningar icke beredd att i nuvarande läge, innan överblick vunnits över försvarets framtida organisation, taga slutlig ställning till frågan om anordnande av övningsläger för vinterutbildning m. m. Å andra sidan synes beslut icke nu böra fattas, som omöjliggör ett ändamålsenligt utnyttjande av det till buds stående barackbeståndet inom ramen av den framtida försvarsorganisationen. Från dessa utgångspunkter anser jag mig böra förutsätta, att här ifrågavarande baracker tills vidare, i avbidan på ställningstagande i angivna hänseenden, reserveras och i mån av behov utnyttjas för här avsedda ändamål. Vidare synes

det lämpligt, att baracker användas för tillgodoseende tills vidare av det behov av ytterligare förlägningsutrymme vid vissa truppförband som hittills icke kunnat täckas därför att vissa i 1942 års försvarsbeslut förutsatta kasernbyggnader tills vidare uppskjutits. Härför erfordras, enligt vad jag inhämtat, flyttning av 18 baracker. Flyttnings- och iståndsättningskostnaderna för dessa baracker ha uppskattats till 135 000 kronor. Jag förutsätter, att iståndsättningskostnader för övriga här avsedda baracker i avbidan på slutligt ställningstagande i dispositionsfrågan skola i möjligaste mån kunna undvikas.

Vad av arméchefen anförts till stöd för förslaget om bibehållande eller komplettering av barackbeståndet vid de permanenta skjut- och övningsplatserna synes mig i stort sett bärande. Med hänsyn till önskvärdheten av att de värnpliktigas utbildning i görligaste mån effektiviseras synes det mig angeläget att dessa skjut- och övningsplatser erhålla en tillfredsställande utrustning. I ett avseende är jag emellertid för närvarande icke beredd att nu förorda sagda förslag. Arméchefen har sålunda föreslagit förflyttning till en för Göteborgs luftvärnsskår avsedd skjutplats vid Ringenäs av 18 baracker till en kostnad av 141 000 kronor. Med denna flyttning synes böra anstå till dess ställning tagits till frågan om anordnandet av denna skjutplats. För genomförande av nu av mig förordade dispositioner med avseende å de permanenta skjut- och övningsplatserna kunna engångskostnaderna nu beräknas till $(84\,500 + 316\,300 = 141\,000)$ i runt tal 260 000 kronor.

Vad härefter angår de förslag, chefen för marinen framlagt i fråga om utnyttjande av marinens under beredskapen anskaffade baracker, möta uppenbarligen vid bedömandet vissa svårigheter med hänsyn till pågående överväganden beträffande den framtida marinorganisationen. Härtill kommer att frågan om utnyttjandet av marinens barackbestånd för förrådsändamål alltså är under utredning. Med hänsyn härtill synes med definitivt beslut beträffande utnyttjandet av marinens baracker böra anstå till dess klarare utgångspunkter föreligga för frågans bedömande. Med hänsyn till att det framlagda förslaget avser flyttning av endast ett fåtal baracker — inalles ett 20-tal av aktuella 1 435 baracker — finner jag mig emellertid böra förorda, att marinchefens förslag tills vidare godtages. I enlighet härmed skulle för marinens del komma att erfordras 165 700 kronor för bestridande av flyttningskostnader.

Vid bifall till vad av mig nu förordats uppkomma engångskostnader till ett belopp av $(135\,000 + 260\,000 = 395\,000)$ kronor för armén och omkring 165 000 kronor för marinen.

Vad beträffar sättet för bestridande av de med dispositionen av ifrågavarande baracker sammanhängande kostnaderna får jag erinra, att i årets statsverksproposition (bil. 6, punkterna 57 och 95) under anslagen till befästningars underhåll m. m. för armén och marinen beräknats medel för underhåll av baracker. Särskild medelsanvisning för ifrågakommande underhållskostnader är därför icke erforderlig.

För bestridande av förenämnda kostnader för iståndsättning och förflyttning av baracker för tillgodoseendet av arméns behov av förlägningsutrymmen m. m., 135 000 kronor, finnas jämväl medel tillgängliga. Dessa kostnader böra nämligen planenligt bestridas av medel som inom ramen för anslag för byggnadsverksamheten vid armén enligt 1942 års försvarsbeslut anvisats för barackbyggnader (jfr prop. 1943:222). För övriga engångskostnader, sammanlagt $(260\,000 + 165\,000 = 425\,000)$ kronor, stå några för dylika ändamål anvisade medel under anslag för försvarets normala fredsverksamhet icke till förfogande. Genom omdisposition av vissa andra förefintliga medel kan dock särskild medelsanvisning för här ifrågavarande ändamål undvikas. Jag får erinra, att i enlighet med vad som förutsatts i propositionen 1945:386 behållningar å anslaget 1943/44 C 48 c Täck-

ning av vissa engångsutgifter för fortifikatoriska anordningar m. m. reserverats för Kungl. Maj:ts disposition, att användas för vissa med befästningsanläggningar sammanhängande avvecklingsåtgärder. För dylika avvecklingsåtgärder, om vilka närmare utredning för närvarande pågår, beräknas komma att erfordras endast en mindre del av den till över 6 miljoner kronor uppgående behållningen å anslaget. Det synes lämpligt, att tillgängliga medel under anslaget få intill ett belopp av 425 000 kronor disponeras för här ifrågasvarande ändamål.

Jag kan således icke tillstyrka av de militära myndigheterna framlagt förslag, att ifrågasvarande engångskostnader skola bestridas av medel, som inflyta vid försäljning av övertaliga baracker. Dylika försäljningsmedel böra enligt min mening, liksom hittills, tillgodoföras för beredskapens avveckling avsedda anslag.

För flyttning av baracker, avsedda till permanenta förrådslokaler för armén, ha särskilda medel ej beräknats i propositionen 1946:121. Kostnaderna hade av arméns fortifikationsförvaltning förutsatts skola bestridas av avvecklingsanslag. För detta ändamål har fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår äskat 405 000 kronor, motsvarande vad av ursprungligen för ändamålet beräknade medel som anses icke hinna förbrukas före utgången av innevarande budgetår. Det syntes departementschefen lämpligt, att även dessa kvarstående utgifter bestredes av behållningar å förenämnda anslag till Täckning av vissa engångsutgifter för fortifikatoriska anordningar m. m.

Till den sålunda föreslagna omdispositionen av nämnda täckningsanslag syntes departementschefen riksdagens medgivande böra inhämtas. Därefter återstående behållning å anslaget syntes efter Kungl. Maj:ts beprövande få överföras till budgetutjämningsfonden.

Frågan om formerna för försäljning av bland annat försvarets övertaliga baracker har, såsom i det föregående framhållits, tidigare underställts riksdagens prövning. Därvid förordades, att vissa organisationer eller sammanslutningar skulle vid köp av baracker få komma i åtnjutande av rabatt å i viss ordning fastställt försäljningspris. För täckandet av de rabatter som förväntades komma att beviljas i samband med då beslutad barackförsäljning anvisade riksdagen, med bifall till i propositionen framlagt förslag, visst reservationsanslag under femte huvudtiteln. Härvid förutsattes att samma rabattsystem skulle få användas vid försäljning framdeles av de omkring 2 200 baracker, som tills vidare skulle användas för förrådsändamål. Frågan om bestridandet av därmed förenade kostnader för rabatter avsågs skola i sinom tid underställas riksdagen. Försäljning av berörda 2 200 baracker torde emellertid, framhåller departementschefen, på grund av dröjsmål med färdigställandet av för försvarets fredsbehov erforderliga förråd kunna ske först om ett eller annat år. Efter samråd med statsrådet Mossberg har departementschefen ansett sig kunna utgå från att i huvudsak motsvarande rabattsystem borde tillämpas även vid försäljning av de baracker, som nu närmast skulle avyttras, och att, sedan kännedom erhållits om storleken av de rabatter, som kunde komma att beviljas i samband härmed, förslag borde avlämnas till riksdagen rörande anvisande av häremot svarande anslag.

De hittills anvisade anslagen å driftbudgeten till beredskapens avveckling ha betecknats såsom förslagsanslag. Skälen härtill ha varit svårigheterna att från början med någon säkerhet beräkna medelsbehovet för avvecklingsverksamheten och sedermera att bedöma, i vilken takt arbetena skulle hinna utföras. Ehuru återstående kostnader för avvecklingsarbetena nu låta sig angiva med större säkerhet, talade enligt departementschefen sistnämnda skäl för ett bibehållande även för nästa budgetår av beteckningen förslagsanslag för de utgifter som hänförde sig till avvecklingsarbete i egentlig mening. Även under återstående del av innevarande budgetår kunde av olika skäl sådana förseningar i arbetet inträffa, att kostnader komme att i större omfattning än vad departementschefen förutsatt skjuta över till nästa budgetår. Efter utgången av budgetåret 1947/48 borde emellertid enligt departementschefens mening särskilt anslag för egentligt avvecklingsarbete i här angiven bemärkelse icke längre ifrågakomma.

Utskottet.

Vid behandlingen av frågan om anslag för innevarande budgetår till beredskapens avveckling ansåg sig föredragande statsrådet kunna räkna med att de med avvecklingen sammanhängande arbetsuppgifterna i allt väsentligt skulle vara slutförda under budgetåret och att särskilda avvecklingsanslag icke skulle bliva erforderliga för budgetåret 1947/48. Emellertid har såsom framgår av det föregående avvecklingsarbetet icke kunnat bedrivas i sådan takt att avvecklingsanslag för nästa budgetår blivit obehövt. Detta sammanhänger främst med rådande brist på arbetskraft och material.

Departementschefen har för bestridande av kostnader för egentligt avvecklingsarbete under nästa budgetår räknat med ett medelsbehov av 6 200 000 kronor. I detta belopp ingå de beräknade kostnaderna, 2 000 000 kronor, för renoveringsarbeten beträffande materiel, som icke hinner istandsättas före den 1 juli 1947. Departementschefen har erinrat, att under nästa budgetår uppkommande kostnader av detta slag helt motsvaras av minskningar i utgifterna å innevarande budgetårs avvecklingsanslag. Utskottet har ansett sig kunna godtaga departementschefens beräkning av de egentliga avvecklingskostnaderna och har intet att erinra mot att erforderliga medel för kostnadernas bestridande anvisas såsom förslagsanslag med den av departementschefen föreslagna benämningen.

Utskottet anser i likhet med departementschefen skäl föreligga att utsträcka den tidsgräns för rätt till ersättning av statsmedel för oriktiga utbetalningar av familjebidrag och hemortslöner, som gäller i fall där felaktigt förfarande icke ligger vare sig militär myndighet eller kommun till last. För närvarande gäller att ersättning må utgå endast för utbetalning, som skett före den 1 mars 1943. Utskottet tillstyrker att ersättning får utgå för utbetalning, som skett före den 1 juli 1946.

På grund av att erforderliga förrådsbyggnader för fredsmässig förvaring av materiel till följd av läget på arbetsmarknaden och knappheten på byggnadsmateriel icke hunnit färdigställas i ursprungligen beräknad takt, ha särskilda kostnader uppstått för provisorisk förrådsvård, i det att förhyrda eller rekvi-

rerade förrädslokaler i stor utsträckning måst bibehållas och personal utöver fredsstaterna bindas för förrådens skötsel. Departementschefen har för nästa budgetår beräknat dessa särskilda förräds kostnader till 1 900 000 kronor. Utskottet har intet att erinra mot att reservationsanslag av denna storlek för ändamålet anvisas för budgetåret 1947/48. Utskottet vill emellertid understryka vikten av att alla åtgärder vidtagas för snabbast möjliga genomförande av det tidigare beslutade förrädsbyggnadsprogrammet.

Departementschefens förslag att de ytterligare besparingar, som uppkomma å beredskapsanslag, ävensom de s. k. överskotts- och rabattmedel, som tillföras anslagen och vilka enligt gällande bestämmelser eljest skulle tillföras budgetutjämningsfonden, måtte få disponeras för bestridande av från beredskapstiden kvarstående utgifter för materielleveranser föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet anser sig vidare böra förorda, att förefintliga medel — över 6 miljoner kronor — å det å tilläggsstat för budgetåret 1943/44 anvisade reservationsanslaget C 48 c Täckning av vissa engångsutgifter för fortifikatoriska anordningar m. m. må, i den mån de icke enligt vad departementschefen anfört behöva tagas i anspråk för vissa med befästningsanläggningar sammanhängande avvecklingsåtgärder, disponeras för bestridande av vissa engångskostnader, föranledda av den av departementschefen tillstyrkta dispositionen av baracker intill ett belopp av 425 000 kronor samt för flyttning av baracker, avsedda till permanenta freds förråd för armén. Därefter återstående behållning å anslaget torde, såsom departementschefen föreslagit, få efter Kungl. Maj:ts beprövande överföras till budgetutjämningsfonden.

Vad departementschefen i övrigt vid anmälan av förevarande proposition anfört föranleder icke något särskilt uttalande från utskottets sida.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

1. till *Avveckling av beredskapen m. m.* för budgetåret 1947/48 under fjärde huvudtiteln anvisa

a) till *Vissa förräds kostnader* ett reservationsanslag av 1 900 000 kronor;

b) till *Övriga avvecklingsutgifter* ett förslagsanslag av 6 200 000 kronor;

2. godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 16 maj 1947 angiven ändring i grunderna för bestridande av kostnader för oriktigt utbetalade familjebidrag m. m.;

3. medgiva, att förefintliga eller framdeles uppkommande besparingar å anslag, som under den förstärkta försvarsberedskapen anvisats för beredskapsändamål, må på sätt av departementschefen i samma statsrådsprotokoll angivits disponeras för

reglering av från beredskapstiden kvarstående utgifter för viss beredskapsmateriel;

4. medgiva, att förefintliga medel å det å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisade reservationsanslaget C 48 c Täckning av vissa engångsutgifter för fortifikatoriska anordningar m. m. må disponeras för vissa engångskostnader, föranledda av den av departementschefen i samma statsrådsprotokoll tillstyrkta dispositionen av baracker intill ett belopp av 425 000 kronor samt för flyttning av baracker, avsedda till permanenta fredsförråd för armén.

Stockholm den 19 juni 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Andrén, Gustaf Karlsson, Gustaf Iwar Anderson, fröken Andersson, herrar Gillström, Albertsson, Näsström och Gustav Emil Andersson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Eriksson i Stockholm, Ward, Bergström, Andersson i Malmö, Rubbestad, Lindholm, Pettersson i Dahl, Holmström, Thapper, Persson i Vinberg och Persson i Svensköp.
